

עין משפט
נר מצוה

ג א מיי פ"ח מהל' יו"ט
הלכה י סמג לאחין עה
טו"ש"ע א"ח ס"י מקל'
ספק יב:

ד ב מיי שם ופ"א מהל'
שמיטין הלכה ה סמג
שם ועשין קמח טו"ש"ע שם
ספק יא:

ה ג מיי פ"ח מהל' יו"ט
הלכה י סמג לאחין עה
טו"ש"ע א"ח ס"י מקל'
ספק יב:

ו ד מיי פ"ג מהל'
שמיטין הל' ט:
ז ה מיי שם פ"א הלכה
ה:

ח ו מיי שם הלכה ז:
ט ז מיי שם פ"ג הלכ'
ט:

י ח מיי שם פ"ה הל' ה:
יא ט מיי פ"ג מהל'
עבודת כוכבים הל'
ד:

רבינו חננאל

וסטטוטיות ישראל שהביא אבנים מן

המרקוליס וחופה בהן דררים וסטטוטיות אסורות. רליט נגר בר נגר דיפרקינה.

פי' למה עובר כוכבים שחופה באבני מרקוליס הדרכים ומתורות. והלא קשיא עלה הא דאמר תרבות עבודת כוכבים אין לה בטילה עולמית ואין חרש בר חרש כלומר אין חכם בן חכם יכול לפרק ה' הקשיא: אמר רב ששת אנא לא חכם ולא בן חכם. והנני מפרקה. האי תנא דמיתיב סבר בעינן תרבות במהה כעין תרבות פנים בקדש. אבל תרבות אבנים לאו תרבות היא. וכן עוד איתני דא מתניתא מתליעין ומהמין בשביעית ואין מתליעין ומהמין במועד (א) ובין בשביעית ולית נגר בר נגר דיפרקינה. פי' מתליעין עוקרין התולעין מן האילן בחורמש או בקדרום. מהמין משקן את האילנות מימ וזבל. וקשיא ליה התולעין ומונמין קוצצין בדי האילן וסכין מקום הקציצה חסר כדי שלא יכהו השור ימות האילן. אמר רבינא אנא לא נגר ולא נגר ומפרקינה לה מאי קושיא לא אילנא אמאי קא שרי בשביעית ואסור במועד. שביעית דמלאכה קא אסר רחמנא הני לאו מלאכה נינהו מועד דאפילו טרחא נמי אסיר.

הני נמי טרחא נינהו: ואי זיהום אגזיוס קשיא ליה אמאי זיהום בשביעית שרי. וגזיוס אסור. זיהום אוקומי אילנא שהוא זיבול להאכיל וזהמא את האילן שלא ימות שרי. גזיוס שהוא חיתוך הזמורות להחליף אחרים תחתיהן להברות האילן ולהפריחו הוא ואסור. אלא הא קשיא ליה ועלה אמר לית נגר ובר נגר דיפרקינה. איני דויהום בשביעית שרי. והא תנינן מזהמין הנגיעות וכוברין אותם. וקוטמין אותם. פי' מפני הצנח שלא ימותו שדיין נגיעות קטנות הן. ועושין להם בתים. פי' חופרין להן נקעין בעקריהן שיתקבצו בהן המים ומשקין אותם עד ראש השנה. עד

נ:

ציטול לא כריך ומותר בלא ציטול בלא דמי לתקרובת מוצח ובתקרובת שאינו כעין פנים לא בעי ציטול ואי נוי של עבודה כוכבים היו ולגוי מדליקים אותן ושייך להו ציטול כעבודת כוכבים ענמה מכל מקום מכיון שבינן הכומר אין לך ציטול גדול מזה דשזז אינו רוצה להדליקן

לפני עבודת כוכבים אלא ליהנות הוא מהן ולזכורו נוטלן וחתוכות של שעוה שנותנין נמי לעבודת כוכבים מותרות לאפילו נוי ליכא ותקרובת כעין פנים ליכא ואין הקדש לעבודת כוכבים ולא כריכי ציטול וככרות שמציאין דורון מותרין שהרי אין מציאין לעבודת כוכבים כי אס לשמשים ^א ולכומרים ותקרובת עבודת כוכבים לא הוו שאין דרכן להאכיל לעבודת כוכבים כדורות ראשונים כך נראה לר"י והק' מלבושי כומרים נוי שלהם הוא ולא של עבודת כוכבים ומותרין בלא ציטול וכן כלי שקורין קלי"א אין משמשין בו לעבודת כוכבים אבל אותן כלי מחסה שמקטרין בו אסור משום משמשי עבודת כוכבים ונריך ציטול משום שמקטרין בו לעבודת כוכבים ומכירתו לאו היינו ציטולו דקיימא לן כדנבן דלגיג' ארדצי צמתני' (דף נג.) במכרה או כשמשכנה ואמרי לא ציטול והוא הדין למשמשי עבודת כוכבים שאינן צטלים בכך וכן כל כלי רבינו שמואל בשם רבינו שלמה משמע מתוך פירושו שהמיר הככרות לפי שאין עושין אותן תקרובת הא אס היו מציאין אותם לשם עבודת כוכבים היו אסורין ובעין פנים הוא שהוא רחוי להקריב לפנים דממילא למנחת מאפה תנור ואע"ג דליכא זריקה המשתברת וכן משמע מתוך פרש"י ומה שפירש כעין פנים (ב) זהו כעין זבחים שמקדש דהוו תקרובת כדכתיב (שמות כג) זוצח לאלהים יחרס בלתי לה' לצדו אלמלא דאפילו זריקה שאינה משתברת כיון דהוי דומיא דלפנים קרי זבח עבודת כוכבים ואזנים אין עוזדין בהם צפנים ואין נראה לר"י דהא בכולה שמעתין משמע דאפילו בכעין פנים זענין זריקה המשתברת וכן משמע בסמוך ואפי' בעבודת כוכבים שדרכה לעוצה במקל לכן נראה לפרש כעין פנים כעין זבחה וזריקה דבר המשתברת ו**ואין** מתליעין ומהמין **במועד**. ומייירי כגון שאינו אכז בהמתנה עד לאחר המועד דלכ"כ שרי כיון דאוקומי אילנא הוא מדשרי ליה בשביעית דהא דבר האכז מותר במועד אי נמי אפי' הוא אכז ממש איכא למימר דאסור במועד משום טירחא ימירא כדאמר' בפ"ק דמועד קטן (דף ד.) דאסור להשקות זרעים צמי קילון משום טירחא ימירא אע"פ שיותר להשקות צמי גשמים

משום דבר האכז: ו**במשקין** אותן עד ראש השנה. פירש הקונט' אע"פ שעבודת האילן אסורה שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנגיעות דהק' ל' יום דרנבן והכא לא גזור וקשה תמאן אי כר"ע האמר תוספת שביעית דאורייתא מצחקים וצקציר מצבות ואי כר' ישמעאל הלכה למשה מסיני היא אלא יש לפרש בשביעית צומן הזה דרנבן ורבי היא כדאמר אצ"י בפ"ק דמועד קטן (דף ב:) ולרצא השקאה תולדה היא ואבות אסר רחמנא תולדות לא עי"ל דדוקא מלאכות של חרישה וזריעה הוו דאורייתא אבל שאר מלאכות אינן אלא מדרבנן: **שבר** מקצ' אפניה חייב. וה"ה שצר אצנים לפני מרקולים שדרכו צוריקה: **ספת** דה צואה. פי' בקונט' האכילה צואה לשון מי ספו לך מאליה בריש פסחים (דף ג.) ולשון ספת קשה שהיה לומר ספה ועוד דבשון משנה לא מצינו אכילה בשון ספיהה לכך נראה לפרש ליכלנה צואה לשון טיבול כמו לא יספות במלת ויאכל דפרק הפועלים (ב"מ דף פט:):

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מוסרום. דבעליניהו עוצד כוכבים: **נגר בן נגר**. חכם בן חכם: **דיפרקינה**. שיוכל למרעה. ולקמן מפרש מאי קא קשיא ליה: **דבר גידל**. דאין ציטול לתקרובת והכא קמני מותרות: **מתליעין**. נוטלינן מולעת שצאלין: **ומוסמין**. כשיש מכה צאלינן ונשרה קלת קליפתו מדביקין שם וצל וקושרין שלא ימות ולא דמי האי לאין מוצלינן דמועד קטן (דף ג.) דהתם וצול דקרקע והוא עבודה שצדדה ושצכרס: **כאן וכאן**. שביעית ומועד אין מגזמין קוטע את הנוף כדי שיזילא נופות הרבה סביבות הגזיוס: **אצל סבין שמן לגיווס**. כדי שלא ימות האילן אס גזוס קודם לכן. מלאכה שהיא עבודת קרקע אסר רחמנא וימי לאו מלאכת קרקע יניחו דאוקומי אילנא בעלמא הוא שלא ימות ואין משביחו לאילן אלא מעמידו בכמות שהוא: **אלא זיהוס**. דשביעית אגזיוס דשביעית קשיא ליה דקתני כאן וכאן אין מגזמין: **אוקומי**. שלא יתקלקל מכמות שהוא אבל אינו משביחו: **אצרוי**. מחזיקין ומשביחו: **ועושין להם בתיס**. גדר אמה גובה סביבותיו וממלאין אותו עפר: **עד ראש השנה**. של' ערב שביעית אע"פ שעבודת האילן אסור שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנגיעות דהק' שלשים יום מדרבנן הן והכא לא גזור: **דבר עוקבא**. קישקושי. חפירה תחת הזימים: **ספומי פילי**. אס נתגלו שרשי האילן שרי דאוקומי הוא: **אס הפגין**. פגי תאניה סבין אותן צומן כשהן חונטין כדי שיהו שמינות: **מפעמין אוסן**. ממלאין את הנקצין שמן. פגין הוא פירי עצמו כשגדל מעט: **האי אוקומי והאי אוקומי**. זיהוס נמי אוקומי הוא מדשרי ליה בשביעית כדשנינן לעיל מאי שגא סיכה דשרי דקתני סבין שמן לגיווס כו': **עבודת כוכבים שעוזדין אותם במקל**. שמקשקשי לפניה במקל: **שצר מקל בפניה חייב**. כדאמרין בפרק ד' מימות (סנהדרין דף ס:) דכל עבודות שצפנים שעצר בהן עבודת כוכבים צין דרכה צכך צין שאין דרכה צכך חייב דכתיב' זוצח לאלהים וגו' אלאי' מידי דחוי לשם אסור לכל עבודת כוכבים ודבר שאינו כעין פנים דרכה צכך חייב דנפקא לן מאיפה יעצדו הגזיס האלה וגו'.^א אין דרכה צכך פטור וזו אס לא היו עוזדין אותה במקל לא מחייב בצצר מקל דלא שייכא צפנים ואס היו עוזדין אותה צוריקת מקל לא מאי למידק' זרק מקל צפניה פטור ואס צצצירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי' לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עוזדין אותה בקשקוש מקל או צענין אחר הלכך שצר מקל צפניה חייב ואע"פ שאין עבודתה צכך דכיון

דדמי צצירה לזבחת בהמה של פנים שצוצר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עבודתה צכך והא לא דמילא לעבודת פנים כדמפרש לקמן [נא:]. **זריקה המספצרת**. כגון זריקת דס ^א של פנים שאינה מחוברת אלא משתצר ונופל טיפים טיפים: **ספס לה צואה**. האכילה צואה: **חייב**

דדמי צצירה לזבחת בהמה של פנים שצוצר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עבודתה צכך והא לא דמילא לעבודת פנים כדמפרש לקמן [נא:]. **זריקה המספצרת**. כגון זריקת דס ^א של פנים שאינה מחוברת אלא משתצר ונופל טיפים טיפים: **ספס לה צואה**. האכילה צואה: **חייב**

דדמי צצירה לזבחת בהמה של חרישה וזריעה הוו דאורייתא אבל שאר מלאכות אינן אלא מדרבנן: **שבר** מקצ' אפניה חייב. וה"ה שצר אצנים לפני מרקולים שדרכו צוריקה: **ספת** דה צואה. פי' בקונט' האכילה צואה לשון מי ספו לך מאליה בריש פסחים (דף ג.) ולשון ספת קשה שהיה לומר ספה ועוד דבשון משנה לא מצינו אכילה בשון ספיהה לכך נראה לפרש ליכלנה צואה לשון טיבול כמו לא יספות במלת ויאכל דפרק הפועלים (ב"מ דף פט:):

חייב

מסורת הש"ס

א) [בגמ'ס ב כד פסוק יד מתרגם של חרש והמסגר חרש נגר ערוך]. ב) שביעית פ"צמ"ד, א סוכהמנד: מ"ק ג, ד) שביעית פ"צ מ"ה ע"ש, ה) דבה כר ירמיה פל"ג, ו) בס"א: כל, ז) [שמות יב], ח) בס"א: אלמא, ט) [דברים יב, י] [למיתר כע"ש], כ) בס"א: לגלחיס, נמחק:

❖❖❖

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה זריקה וכו' דס שבפנים שאינה מחוברת: ב) תר"ח צעין (בעמוד א) כעין פנים כעין זבחים שמקדש הוא דהוי כלי' זבחת וכו' נמחק:

❖❖❖

מוסף רש"י

מותרות. שהרי ציטול העיטוי' שסמר לגל (קעיל כב). לאברויי אילנא. כמו (יחזקאל כג) וברא אותם בתבונתם, לנקוט העפר שעל השרשים ולהוציאם קרן ותימות והאילן משבים, כך שמעתי, לישאל אחרינא להביא את האילן ולהשמיחו (סוכה דה). ואסור. דהוי משום רוחא (תו"כ ג.). לסחומי פילי. שהשרשים מנולים וליך' לכסותם שלא יבש האילן. פילי כקעים (סוכה דה) מספחם כקעים של אילן (תו"כ ג.). ושרי. דלית ביה משום ספידא (שם). לאוקומי אילנא. שלא ימות ואינו עשה להשביחו אלא לקיימן. שרי (סוכה דה).

❖❖❖

רבינו חננאל (המשך) ר"ה אין בשביעית לא. ופרקינן כדאמר מר עוקבא ברי חמא במסכת סוכה תרי קישקושי הוו. פי' קישקוש כדכתיב לקושש קש חד לאברויי אילנות כגון קשקוש ג' יבישין ברין ועלין ופסולת וחד לסחומי פילי. לסחום הסדקין שבאילן. הכא נמי תרי זיהום הוו חד לאברויי אילני שעושין בו הרבה אסורי. וחד לאוקומי אילני ושרי: וחד סיכה סבין שמן לגיווס שלא יכהו הברד. וסיכה לפגין כדי שיחבשלו בעמם ויושכוזו מהרה לאכילה. וסיכת הפגין הוא פטומי פירא. לפיכך אסור בשביעית וסיכת שמן לאוקומי הוא. וכיון דתורוייהו לאוקומי נינהו אמאי סיכה במועד שרי וזיהום אסור. קשיא: פי' שבר מקל בפניה. השבייה היא מעשה עבודה כגון החתיכה אבל זריקה אינה מעין עבודה. ספת לה צואה או ניסך לה עבית של מימי רגלים חייב.

א) חסר כאן וצ"ל אבל אין מגזמין צין במועד וצין בשביעית לית נגר וכו'. ב) אולי צ"ל כגון קשקוש של צין יבשים ועלין וכו'.

מסורת הש"ס

- ↑ לעיל מו. [לקמן ע"נ, צ] ונחס קטן. לעיל ה:.
- ↑ [נ"ל מלחמה, ד] ונ"ל לחיות, ט) סנהדרין סא. ונחס קו, ו) [נדפו"י חייב, ו] [נדכיס יב, ט] היל. יעב"ז, ט) [מללס קו], י) [נרשאת ט, כ] מהר"מ מ"ו.

תורה אור השלם

- ↑ זבח לאלהים יתרום בלתי ל' לבדו.
- ↑ ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה להחיות אתך וְכָר ונקבה יחדיו.
- ↑ בראשית ו ט גם מעוף השמים שבעה יוֹר וְנָקְבָה לחיות זרע על פני כל האָרֶץ: בראשית ג ג איש תולדת נח נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדַרְתּוֹ אֵת הָאֱלֹהִים הַתְּהֵינֶה נח.
- ↑ בראשית ו ט גם מעוף השמים שבעה יוֹר וְנָקְבָה לחיות זרע על פני כל האָרֶץ: בראשית ג ג איש תולדת נח נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדַרְתּוֹ אֵת הָאֱלֹהִים הַתְּהֵינֶה נח.
- ↑ וְלֹא יִבְחֹו עֵד אֶת זְבָחִים לְשִׁעְרֵי אֶשֶׁר הֵם זֵבִים אֲחֵרֵיהֶם חֲזַת עֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָקֵם לְדִרְתָּם: ויקרא יז ז
- ↑ הַשְּׂמֹר לָךְ מִן הַנֶּקֶשׁ אֲחֵרֵיהֶם אֲחֵרֵי הַשְּׂמֹרֶם מִקְנֶיךָ וּפְנֵי תַרְשֵׁם לֹאֲלֵהֶיִם לְאַמֵּר אִיכָּה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֵת אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה בָּם אֲנִי: דברים יב ט

- ↑ וְלֹא יִבְחֹו עֵד אֶת זְבָחִים לְשִׁעְרֵי אֶשֶׁר הֵם זֵבִים אֲחֵרֵיהֶם חֲזַת עֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָקֵם לְדִרְתָּם: ויקרא יז ז
- ↑ הַשְּׂמֹר לָךְ מִן הַנֶּקֶשׁ אֲחֵרֵיהֶם אֲחֵרֵי הַשְּׂמֹרֶם מִקְנֶיךָ וּפְנֵי תַרְשֵׁם לֹאֲלֵהֶיִם לְאַמֵּר אִיכָּה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֵת אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה בָּם אֲנִי: דברים יב ט

לעזו רש"י

טייל"א. קרום על העין הסוגנו בראייה.

מוסף רש"י

שהוא אסור לבני נח. להקריב לגבוי (לעיל ה: ובהיום קטן). ומכלל החי. על שם שהיה עמד נח להקריב מהן, דמתי (נרשאת ט) ויקח מכל הסבמה הטבובה וגו' (לעיל ה:). שחיין ראשי אברין שלה. ונהג י' לאחורי עלייהו אי לאו משרין הקריב שהקריב מהן נללמו מן ההינע (ובהיום שס). מלחיות חס. נפקא. דעריפא אינה יולדת (שס). בדומין לך. למעוטי טריפה (שס). תמים בדרכיו. עניו וסבגן (שס) עניו וספל רוח (לעיל ו:). וצדיק במעשיו. כלל חסם (שס). לצוותא בעלמא. אתך לאו למדש דדומין לך אלף להודיעו שאניו עשה אלף לנכודו להיות לו לזוּמַת (ובהיום קסו). לעמוד עמו י"ב חדשים בתיבה, ומיאו טריפה לא תעיל, שלא תמות ובעל הזוּמַת, אלז וקן וסרים שפיר דמי, קמ"ל (לעיל ו:). קמ"ל לחיות זרע. לאו לזוּמַת בעי להומהשתא על כחך אתך יתיירא הוא למירשס ביה דדומין לך (ובהיום שס). לשוחט בהמה למרקוליס. אע"פ שעבודו דרך פיין נסקלו דנפשי חס עובדו דרך כבוד, ולא קרינא ביה אינה יעבדו ואשעה ק"ה וקפ"ה מנין שהוא חייב (ובהיום קו).

חייב. אפילו אין עבודתה כזך: **לימא**. מילתיה דרז כתנאי: **שחט לה חגב**. לכל עבודת כוכבים שזעולס זין דרכה זין אין דרכה כזך: **מר סבר**. רבי יהודה סבר אמרינן כעין זציחה ואע"פ דלאו זציחה ממש היא דהא אין שחיטת חגבים נוהגת והויא כשצירת מקל^ו דחייב הואיל ואיכא למימר כעין זציחה וה"ה שצירת מקל דהויא שצירה ומיחד מדלא אשמעינן אזוו ותרגול דשייכא ביה שחיטה ממש: ורצנן סברי לא אמרינן בשצירה כעין זציחה: לא דכ"ע לא אמרינן כעין זציחה. ובמקל אפילו רבי יהודה פטר ולימא לדרכ דכעין פנים בעינן מידי דדמי לזציחה כגון חיה ועוף ובהמה אפי' אין ראוין לקרבן: ושאני חגב הואיל וזוארו דומה לבהמה. דיש לה זואר כבהמה ולהכי מחייב רבי יהודה דכעין שחיטת פנים הוא: **שצר מקל לפניה חייב ונאסרת**. המקל זין שעבודתה בשצירה זין שאין עבודתה בשצירה הויא עבודה להתחייב והויא תקרובת ליאסר כדאמרן דכעין זציחה היא: **זרק מקל צפניה חייב**. וכגון שעבודתה צוריקת מקל מאיכה יעבדו^ו: ו**אינה נאסרת**. המקל דלא יהי תקרובת אלף מידי דכעין פנים: **אלא מעסה**. דנענין כעין פנים אצנים הנזרקות למרקוליס צמה יאסרו: **כמגדל עזודס כוכבים**. המוספת על המרקוליס קטן ליעשות מרקוליס גדול ואיסורו משום עבודת כוכבים עזמנה ולא משום תקרובת אזל מקל לא איתעביד עבודת כוכבים דעיקרה של עבודת כוכבים לאו מקל י' נינהו: הא לא פלחה. דהא כולה גידול עבודת כוכבים נינהו: ו**תקרובת לחצירסה**. לענין שמהא חצירתה נעבדה ממנה ונאסרה ממנה חצירתה משום עבודת כוכבים ונימרת צניטול אזל תקרובת למהוי זכמי מחסיט^י שאין צטלין עולמית לא הוו דכעין פנים בעינן ומקל לא איתעביד עבודת כוכבים ושרי לגמרי: **בצרייטא שפסרי**. שהרי עבודת כוכבים נעשית אזל לא נעבדה עדיין: **אי ידעס לה**. אס אמה מכירה לאחרינה זיל שקלה כלומר שאין לה היכר לפיך כולה אסורה: **סקרובס לעזמה**. שהרי אין לה עבודה אחרת אלף זריקה וצוריקתה נעשית עבודת כוכבים ונעבדה ואפילו אחרונה נאסרת משום עבודת כוכבים עזמה: **הרי אלו מוסרין**. בגמרא מפרש טעמא לקמן (עמוד ב:). **שצלין מסחלה**. לצורך עבודת כוכבים וצצצירותן עבדה לעבודת כוכבים דהוי כשצר מקל לפניה דדמי לזציחה: **צנתי לה**. משמע שראוי לשס הכתוב מדכר: **דוקין**. טייל"א: **לכני נת**. כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל נקראו בני נח: **הויא לגבוי צנמה דידהו**. דילפינן לקמן דמחוסר אצר נאסר להן ולא מוס אחר: **אלא צמחוסר אצר**. דלא אשכחן דליתחוי לגבוי: **הצא צמה שחיין ראשי אצרים שלה**. שגלוי ידוע לפניו שעמיד להקריב נח כדכתיב ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו'^ו: **מלהסיוס זרע נפקא**. דצר שעושה פירות וטריפה שניקצ קרוס של מוח או שחמכו רגליה שז אינה יולדת: **אלא למ"ד טריפה יולדת**.

איזטריך מכל החי למעוטה דלא נפקא מלהחיות זרע: **צדומין לך**. ולא טרפה הלכך מכל החי למחוסר אצר אחא: **ודלמא נח גופיה טריפה הוה**. ואע"ג דחי כמה שנים דלמא טריפה חיה ס"ל הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואחא מכל החי למעוטה ולא ממשמעוּתא דהחי דהא טריפה חיה אלף מריצויא ומפרשיס להאי החי לשון צריאות וטריפה הוא דאימעטיט אזל מחוסר אצר לא: **להחיות זרע למה לי**. הא אימעוטי טריפה: **אי מחאך**. טריפה הוא דממעטיט אזל וקן וסרים מחמת חולי דלנא אמיינא לזוּמַת צעלמא אמר רחמנא לעיילניהו וטריפה לא נייעול שחמות צמיכה אזל לעשות פירות לא איכפת ואפילו וקן וסרים ליעול קמשמע לן: **למרקוליס**. אף על פי שאין עבודתו צוציחה: **לדרכיה**. לעבודת כוכבים שעבודתה צוציחה דהא נפקא לן מאיכה יעבדו:

חייב בשלמא עביט של מימי רגלים איכא זריקה משתברת אלא צואה מאי זריקה משתברת איכא בצואה לחה לימא כתנאי שחט לה חגב ר' יהודה ״מחייב וחכמים פוטרים מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר אמרינן יכעין זביחה ומר סבר לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים לא דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים בעינן ושאני חגב הואיל וצוארו דומה לצואר בהמה אמר ר"נ אמר רבה בר אבוח אמר רב יעבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל בפניה חייב ונאסרת זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת א"ל רבא לר"נ מאי שנא שבר דהויא ליה כעין זביחה זרק נמי הויא ליה כעין זריקה א"ל יבעינן זריקה משתברת וליכא אלא מעתה אבני בית מרקוליס במה יאסרו א"ל אף לדידי קשיא לי ושאלתיה לרבה בר אבוח ורבה בר אבוח לחייא בר רב וחייא בר רב לרב וא"ל נעשה כמגדל עבודת כוכבים הניחא^ו למ"ד עבודת כוכבים של עובר כוכבים אסורה מיד אלא למ"ד עד שתעבר תישתרי דהא לא פלחה א"ל כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה א"ה בתרייתא מיהא תשתרי אמר ליה אי ידעת לה זיל שקלה רב אשי אמר כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמה ותקרובת לחברתה תגן מצא בראשו כסות ומעות או כלים הרי אלו מותרין פרכילי עגבים ועטרות של שבילים ויינות שמנים וסלתות וכל דבר שכיוצא בו קרב לגבי מזבח אסור בשלמא

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נא.

מילתיה דרז כתנאי: **שחט לה חגב**. לכל עבודת כוכבים שזעולס זין דרכה זין אין דרכה כזך: **מר סבר**. רבי יהודה סבר אמרינן כעין זציחה ואע"פ דלאו זציחה ממש היא דהא אין שחיטת חגבים נוהגת והויא כשצירת מקל^ו דחייב הואיל ואיכא למימר כעין זציחה וה"ה שצירת מקל דהויא שצירה ומיחד מדלא אשמעינן אזוו ותרגול דשייכא ביה שחיטה ממש: ורצנן סברי לא אמרינן בשצירה כעין זציחה: לא דכ"ע לא אמרינן כעין זציחה. ובמקל אפילו רבי יהודה פטר ולימא לדרכ דכעין פנים בעינן מידי

חייב. פ"ה ואפי' אין עבודתה כזך ונ"ל דמ"מ היתה רגילה צאזאה דהא רב יהודה לא מיחייב ס' (אלף) בשצירת מקל ואע"ג דדמי לזציחה רק צאזאה שרגילה צמקל וכן הסיא דחגב ז"ל שעובדין אותה צחצב צענין אחר שלא צשחיטה דאי אינה רגילה צו מה צעי לדמוייה לך דרז יהודה לימא כתנאי ועוד כי משני דכ"ע לא אמרינן כעין זציחה אלף כעין פנים וטעמא דמחייב הואיל וזוארו דומה לבהמה ואי אינה רגילה צו כלל וצאת לחייב מטעם שמקריב אותו כעין פנים גמור והוי כמו שוחט צהמה לעבודת כוכבים שחייב לכל עבודת כוכבים שזעולס מטעם שהיא עבודת פנים כדפירש לעיל צקונט' וכי יועיל זוארו דומה לבהמה להחשיב כעין פנים יומר משוחט צהמה צעלת מוס לעבודת כוכבים דאמרינן לקמן דפטור אלף ודאי מיירי צעבודת כוכבים שרגילין לעבוד צחצב דדמי לדרכה כזך טפי מצהמה צעלת מוס לעבודת כוכבים שאין דרכה צהמה כלל וצהכי ניחא דלא קאמר דכ"ע אמרינן כעין זציחה כרז ומחייב צשצירת מקל צאזאה שעובדין אותה צמקל והכא דפליגי צחצב פליגי צאין עובדין אותה כזך דלא עדיף זוארו דומה לצהמה מצעלת מוס כדפרישית: **בזנין צמחוסר אבר**. פירשמי צפ"ק (לעיל דף ו:). וכל הסוגיא: אפילו

יינות שמנים וסלתות איכא כעין פנים ואיכא כעין זריקה משתברת אלא פרכילי עגבים ועטרות של שבילים לא כעין פנים איכא ולא כעין זריקה משתברת איכא אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחלה לכך א"ר אבהו א"ר יוחנן מנין לזובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שהוא פטור שנאמר יזובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו לא אסרה תורה אלא כעין פנים הוי בה רבא כמאי אילימא בדוקין שבעיין השתא לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו לעבודת כוכבים מיבעיא אלא יבמחוסר אבר וכדרכי אלעזר^ו דאמר ר' אלעזר מנין למחוסר אבר שהוא אסור לבני נח שנאמר^ו ומכל החי מכל בשר שנים מכל אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברין שלה האי ומכל החי מיבעי ליה למעוטי טריפה^ו מללהחיות זרע נפקא הניחא למ"ד טריפה אינה יולדת אלא למ"ד טריפה חיה יולדת מאי איכא למימר אמר קרא אתך בדומין לך ודלמא נח גופיה טריפה הוה^ו תמים כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה דלמא תמים בדרכיו וצדיק במעשיו לא מצית אמרת דנח גופיה טריפה הוה דאי ס"ד נח טריפה הוה א"ל רחמנא דכוותך עייל שלמין לא תעייל השתא נפקא מאתך^ו להחיות זרע למה לי אי מאתך ה"א לצוותא בעלמא ואפי' זקן ואפי' סרים קמ"ל^ו להחיות זרע: א"ר אלעזר^ו מנין לשוחט בהמה למרקוליס שהוא חייב שנאמר^ו ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אם אינו ענין לכדרכה דכתיב^ו איכה יעבדו הגוים האלה את אלהיהם תגהו ענין לשלא בדרכה והא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא ער

איזטריך מכל החי למעוטה דלא נפקא מלהחיות זרע: **צדומין לך**. ולא טרפה הלכך מכל החי למחוסר אצר אחא: **ודלמא נח גופיה טריפה הוה**. ואע"ג דחי כמה שנים דלמא טריפה חיה ס"ל הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואחא מכל החי למעוטה ולא ממשמעוּתא דהחי דהא טריפה חיה אלף מריצויא ומפרשיס להאי החי לשון צריאות וטריפה הוא דאימעטיט אזל מחוסר אצר לא: **להחיות זרע למה לי**. הא אימעוטי טריפה: **אי מחאך**. טריפה הוא דממעטיט אזל וקן וסרים מחמת חולי דלנא אמיינא לזוּמַת צעלמא אמר רחמנא לעיילניהו וטריפה לא נייעול שחמות צמיכה אזל לעשות פירות לא איכפת ואפילו וקן וסרים ליעול קמשמע לן: **למרקוליס**. אף על פי שאין עבודתו צוציחה: **לדרכיה**. לעבודת כוכבים שעבודתה צוציחה דהא נפקא לן מאיכה יעבדו:

עד

האי להכי הוא דאתא כו' ופשוטה היא כו' א"ר אלעזר מנין השוחט בהמה למרקוליס שחיין ת"ל

- ↑ א מ"י פ"ג מהל' עבודת כוכבים הלכ' ד סגג לאוין מה טוש"ע י"ד ס"י קלט פט"ף ד':
- ↑ ב ג ד מ"י שם הלכ' ג ד טוש"ע שם פט"ף ג':
- ↑ ד ה ו מ"י שם הלכ' ד פסג שס:
- ↑ ז מ"י שם הל' ג:

רבינו חננאל

אוקימנא בצואה לחה שמתחתכת והייא כעין חתיכת אבר אבר: שחט חוב לעבודת כוכבים ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרים. אוקימנא כולי עלמא כעין פנים בעינן ושאני חגב הואיל וצוארו דומה לצואר בהמה וכאילו בהמה שחט לעבודת כוכבים. ורבנן, לאו בהמה היא: אמר רב עבודת כוכבים שעבודתה במקל שיבר מקל בפניה חייב ונאסרת דשבייתה כעין זביחה היא. זרק מקל בפניה חייב שהי דרך צבורתה במקל. ואינה נאסרת אותה המקל. דבעינן זריקה משתברת. כגון זריקת דם וליכא: ומקשינן אי הכי אבני מרקוליס אמאי אסורות הלא עבודתו בוריקת אבן היא והאבן אינה משתברת בעת זריקתה כוריקת דם. ופרקינן אבני מרקוליס אינן נאסרות אלא מפני ששוחט אותן עבודת כוכבים ובכל יום מוסיף ומגדלה. ומקשינן הניחא לר"ע דאמר עבודת כוכבים של עובד כוכבים אסורה מיד. אלא לר' ישמעאל דאמר עד שתעבר אכתי לא פלחה ואמאי אסורות. ופרקינן כל אחת ואחת נעשית עבודת כוכבים ותקרובת לחברתה. בתרייתא תשתרי ודעייין לא נעבדה. ופריך רב אשי כל אחת ואחת נעשית תקרובת לעצמ' ותקרובת לזבחה. הנה גם היא כאלו נעבדה. ומקשינן עליה דרב מהא דתנן פרכילי עגבים ועטרות של שבילים אסורות משום תקרובת עבודת כוכבים ודא הני לא כעין פנים איכא. דהא אין קצבינן בעודה בתורת קרבן כיצא באלו. וגם אינה כוריקה משתברת במאי אסרין. ופרקינן כגון שבצרן וקצרן מתחלה לכך שנאסרו בשעת חתיכה שהיא כעין זביחה: א"י יוחנן מנין לזובח בהמה בעלת מום לעבודת כוכבים שפטור שנאמר זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו כל הראוי לשם חייב בו לעבודת כוכבים ואוקימנא האי בעלת מום מחוסרת אבר היא אבל בעלת מום בדוקין שבעין חייב. דהא חזיא לגבוה לבני נח בכמה דידהו. שנאמר ומכל החי מכל בשר וגו' אמרה תורה הבא בשר שחיין ראשי אברין שבה. ומצאנו שהעלה מהן עין קרבן וכר"א דאמר מנין למחוסר אבר שאסור לבני נח שנאמר ומכל החי מכל בשר וגו' אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אבריה. ומקשינן

מסורת הש"ס

(א) [מנילה ב: ב"ק סא:]; (ב) [בתוספתא דמסילתין פ"ו ה"ב אחת זרה"ל כל עבודת כוכבי שצטלוהו עובדי כוכבים יכול יהא אסור ת"ל פסילי אלהים תשרפון כגש את שניהו זו משום אלה אסור ואת שאינו טהג זו משום אלוה מותר]; (ג) סנהדרין י; (ד) כלס פ"א מ"א שבת טז, (ה) בדפוי"י נמי לא, (ו) [דברים יב, (ז) [ז"ל בלי], (ח) כלס דגמטא, (י) ע"כ], (ט) כ"ה בדפוי"י, (י) [בשאר רש"ש], (ז) [ז"ל סת],

תורה אור השלם
1. אבר תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הוים אשר אתם ירשים אתם את אֱלֹהֵיהֶם על הרים הרמים וְעַל הַגְּבוּעוֹת וְעַתְּנֹת וְעַל עֵץ רַעְיָן; דברים יב ב
2. ואת חטאתכם אשר עשיתם את הַעֵגֹל לְקַחְתִּי וְאֶשְׁרֹף אותו באש וְאָבַת אותו חֲתוּן הַיָּטֵב עַם אֲשֶׁר דַּק לְעַרְפִּי וְאֶשְׁלַף אֶת עַפְרֹי אֶל הַנָּחַל וְהִירָד מִן הָרִיר; דברים ט כא
3. אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וְנִשְׁכָּה וְתוֹעֵב יְיָ מַעֲשֵׂה יָדָיו חָרָשׁ וְשֵׁם בְּסֶרֶךְ וְעָנָה כֹּל הָעָם וְאָמְרוּ אִמָּן; דברים טז טו
4. פסילי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרָפוּן באש לא תחמד כֶּסֶף וְחָזֵב עֲלֵיהֶם וְלִקַּחְתָּ לָךְ פֶּן תִּקְשַׁךְ בִּי תוֹעֵב יְיָ אֱלֹהֵי הָאֵל; דברים יז כה
5. לא תעַשׂ לָךְ אֲשֶׁרָה כֵּל עֵץ אֲצֶל מִזְבֵּחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה יְיָ; דברים טז כא
6. שָׁפֹטִים וְשֹׁטְרִים תֵּתֵן לָךְ בְּכֹל שַׁעֲרֵי אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִתֵּן לָךְ לְשִׁטְיָךְ וְשָׁפֹטוּ אֶת הָעָם מִשִּׁפְטֶיךָ דְּבָרִים טז יח

דברים יז כה
5. לא תעַשׂ לָךְ אֲשֶׁרָה כֵּל עֵץ אֲצֶל מִזְבֵּחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה יְיָ; דברים טז כא
6. שָׁפֹטִים וְשֹׁטְרִים תֵּתֵן לָךְ בְּכֹל שַׁעֲרֵי אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִתֵּן לָךְ לְשִׁטְיָךְ וְשָׁפֹטוּ אֶת הָעָם מִשִּׁפְטֶיךָ דְּבָרִים טז יח
7. לא תעַשׂ לָךְ אֲשֶׁרָה כֵּל עֵץ אֲצֶל מִזְבֵּחַ יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה יְיָ; דברים טז כא
8. שָׁפֹטִים וְשֹׁטְרִים תֵּתֵן לָךְ בְּכֹל שַׁעֲרֵי אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ יִתֵּן לָךְ לְשִׁטְיָךְ וְשָׁפֹטוּ אֶת הָעָם מִשִּׁפְטֶיךָ דְּבָרִים טז יח

הנהגות הב"ח

(א) גב' חור ועשאן כלס חורו לטומאה וכו' כי הדרא טומאה. כ"ג הכא ליכא למימר כיון דלית (להו טהרה במקוה) טומאה נמי טבילה דככלי של ישראל קא מיבעיא ליה ולא בשל עובד כוכבים אי נמי ככלי של [טביל] כוכבים ובעבודת כוכבים של ישראל קאמר דלית ליה ציטול: (ב) רש"י ד"ה שטעונה וכו' שלמה גנוזה בקרקע: (ג) ד"ה עשה עשאו כולו לעבודת כוכבים מתחילתו: (ד) ד"ה חורו וכו' וקא מיבעיא ליה כלי: (ה) ד"ה אכל וכו' וקאל. כ"ב לעיל בדף מז ע"ב: (ו) תוס' ד"ה תנהו וכו' ואע"ג דדברי קבלה. כ"ב פי האי קרא דואכלו וצחי ממס': (ז) ד"ה מה וכו' צין לרי יוסי. כ"ב לעיל בריש דף מז:

מקיש אלהים. למקומות לאוקמינן ככלים: **מה כלים עד שיעזרו**. דכתיב [דברים יב] **אשר עבדו שם: השא אגיוה צעיל**. דלפינן לקמן מושם **בסת**: **ואימא כדעובד כוכבים**. עד ש**תעבד**: **ור"ע**. דאמר בשל **ישראל עד שתעבד** האי תועבת ה' [שם ס]

אלא ה"ק ארור משעת עשייה דעשייה מציאתו ל ידי תועבה שעובדה: **שפוסל אלוהו**. שיכול לצטלו: **כתיב לא תחמוד וכתיב ולקחת לך**. ותרוייהו במד קרא ורישא דקרא פסילי אלהים תשרפון כגש לא תחמוד וגו': ה"ק **פיסלו לאלוה**. שיפה לעבודת כוכבים לא תחמוד: **פסלו מאלוה**. שצטלו מלשון פסולת ולקחת לך דפסילי דרישא דקרא תרי גוויי משמע ודרשינן ליה אאיסור ואהימר דקרא: **דברים שנסתב**. עבודות שנסתב הוּא עובדה שלא ישמעו צ"ד ויסקלוהו: **שטעונה גניזה**. דכשהיא שלמה (ב) גנוזה בקרקע: **מה מוצה טעון גניזה**. דהא אסור בהגאה: **אלל מוצה**. תלמידי חכמים. דאשריה אוקמינן דיינין שאינו הגון הלכך מוצה נמי בגביר: **ריסך כלי**. כלי שנשבר והקיס עליו נקורנס עד שריקעו ונתפשט ונתמלא פגיימתו: **צין לר' ישמעאל כו' משמשי עזודם כוכבים של עובד כוכבים אין אסורין עד שיעזרו**. כדאמרן לעיל (דף גא:)

הציאוס ולא נשתמשו צין יכול יהו אסורין ת"ל **אשר עבדו** ור"ע בעבודת כוכבים עגמה פליג אכל ככלים לא פליג: **משמשי**. דישאל ממשמשי עבודת כוכבים דעובד כוכבים גמר ולא מיתסר עד ששתמשו צין לעבודת כוכבים: **עשה**. עשאו " כולו לעבודה (א) מתחילה: **חורו לטומאתן ישנה**. וזרייה טבילה וציילאות השנת (שנת טז): מפרש טעמא גזרה שמה יאמרו טבילה צת יומא עולה. וקא מיציעא (י) כלי שנשתמשו זו לעבודת כוכבים ואמר' צנמסת שנת צפ' א"ר עקיבא (דף פג.) משמשיה טמאין שצין כדי לטהרן וחור וריתנן לעבודת כוכבים ועדיין לא נשתמשו זו מי הדר לטומאה קמייאת או לאו: **מי אמרין ה"פ**. דחורין לטומאתן ישנה דאורייתא: **אכל**. טומאת עבודת כוכבים דרבנן היא (ב) וקראי אסמכתא בעלמא: **שאר בטמאוס דרבנן**. כגון י' כלי דמטמאו במשקין דמדלאורייתא לא מטמאו משקין כלי וריבנן גוזר משום משקה זו חזה כגון רוקו ומימי רגליו דאצ הטומאה מינה ומטמאו כלי: **חדא מגו חדא**. כלומר בשאר טומאות נמי מיציעא ליה והאי דנקט עבודת כוכבים שאילה אחרת י' [היא] הנשאלת מתוך פטטה של ראשונה את"ל בשאר טומאות דרבנן לא הדרי הכא מאי: **תקרובת עזודם כוכבים של אוכלין מהו מי**. סלקא טומאה מינייהו ע"י ציטול או לא: **ומיצעי לך כלים**. שנשתמשו צין לעבודת כוכבים אי סלקא טומאה מינייהו כי היכא דסלקא איסורא: **כיון דאין להו טהרה**. כשאר' טומאות במקוה הכא דמקוה דדייה היינו ציטול כיון דלאיסורא צטיל מינייהו טומאה ודאי נמי סלקא: **כי קמיציעא לן אוכלין**. דלית להו טהרה כשאר' טומאות במקוה: **ומיצעי ליה עזודם כוכבים**. של אוכלין כגון השתחוה לפת ומיצעי לך אי סלקא טומאה צציטול או לא:

מעשה בתחלה. ופרקינן אין הכי נמי. כלומר עשה הוה ליה למיבעא מיהו רב המנונא לא בעא ריתך אלא משום טומאה ישנה. דתנן כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין נשברו טהרו. חור ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן הישנה. ומיבעיא ליה הכי הני מילי שחזורין לטומאה ישנה בטומאה דאורייתא אבל טומאה דרבנן לא הדרא. ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן ואמרין חדא מגו חדא קמיבעיא ליה טומאה דרבנן דא לא הדרא. אם תמצא לומר לא הדרא טומאת עבודת כוכבים כיון דחמיא אוקמה רבנן דאורייתא. או דלמא לא שגא. תיקו: בעא מניה ר' יוחנן מר' ינאי תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מהו. פי' אם יחזור ויבטלם בטלה טומאתא אי לא. ותיבעי ליה כלים. כלים לא מיבעיא ליה כיון דאית להו טהרה במקוה כי מבטיל להו בשבורה טומאה נמי בטילה. כי קא מיבעיא אוכלין. ותיבעי ליה עבודת כוכבים גופה עבודת

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נב. תנחו ענין לבאים.

תנחו ענין לבאים. ולא דמי לתקרובת הר שהתרנו לעיל צפ' כל הללמים (דף מה. ד"ה אלהים) דשאני התם דכתיב (תהלים קו) ויאכלו צחצי ממים ומיניה נפקא לן תקרובת עבודת כוכבים וקרא כי כתיב צפעור כתיב שהוא תלוש ונאסר ולהכי תקרובתו אסורה אצל גבי עבודת כוכבים של מחובר לא מנינו איסור בתקרובתו אלא גבי כלים כדמסיק הכא (י) ואע"ג דדברי קבלה הן עד דאתא דוד גמרא גמירי לה ואתא דוד ואסמכיה אקרא: **ורבוי עקיבא דלא מקיש בוי**. האי י' (ואת) לא הוצרך אלא לאפוקי מדרשא דר' ישמעאל דאילו ר"ע טעמא מפסילי אלהים: **מה** מובח טעון גניזה. כמו כלי שרת דאמרין שגומה אף אשרה טעונה גניזה פירוש ציעור בלא הנאה כמו עגל ששחוקוהו וחרוהו ומיהו מעגל ליכא למילף (י) צין לר' יוסי צין לרבנן דלר' יוסי שמה צציל כצודן של ישראל שאריעה להם תקלה וקולן על ידו עשה כן ולרבנן צקש לצודקן כסודות: **תבעי ליה שאר טומאות דרבנן**. פירוש ככלים שנטמאו צמשקין כמו שפ"ה וככלים שעיקר טומאתן דאורייתא דאילו ככלי זכוכית תנן וצפ"ק דשנת (דף טז.) מיייתי לה דאין חזרין לטומאה ישנה והיינו משום דעיקר טומאתן אף צשך וצמת מגנס אינס אלא מדרבנן:

כיון של עובד כוכבים דאסורה מיד מנא ליה אמר עולא אמר קרא **פסילי אלהיהם** תשרפון באש משפסלו נעשה אלוה ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתני רב יוסף דתני רב יוסף **מנין לעובד כוכבים שפוסל אלוהו שנאמר פסילי אלהיהם** תשרפון באש ואידך נפקא ליה מדרשמואל דשמואל רמי כתיב **לא תחמוד כסף וזהב עליהם וכתיב ולקחת לך** הא כיצד פסלו לאלוה לא תחמוד פסלו מאלוה ולקחת לך ור"ע אשכחן עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאסורה מיד דישאל עד שתעבד מנלן אמר רב יהודה אמר קרא **וושם בסת**ר עד שיעשה לה דברים שבסתר ואידך ההוא מיבעיא ליה לכדדרי יצחק דא"ר יצחק מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר **ושם בסת**ר ואידך נפקא ליה מדרב חסדא אמר רב דאמר רב חסדא אמר רב מנין לעבודת כוכבים של ישראל שטעונה גניזה שנאמר **לא תטע** לך אשרה כל עץ אצל מזבח מה מזבח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה. ור' ישמעאל האי קרא מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר כל המעמיד דיין שאינו הגון כאילו נוטע ליה לא תטע לך אשרה כל עץ אמר רב אשי יובמקום תלמידי חכמים כאילו נטעו אצל מזבח שנאמר אצל מזבח בעי רב המנונא ריתך כלי לעבודת כוכבים מהו עבודת כוכבים דמאן אילימא עבודת כוכבים דעובד כוכבים בין לר' ישמעאל ובין לר"ע משמשי עבודת כוכבים הן י'משמשי עבודת כוכבים אין אסורין עד שיעבדו ואלא עבודת כוכבים דישאל אליבא דמאן אילימא אליבא דר"ע השתא היא גופה לא מיתסר' עד שתעבד משמשיה מיבעיא ואלא אליבא דרבי ישמעאל דאמר אסורה מיד מאי משמשינ ממשמשינ גמרינן מה התם עד שיעבדו אף הכא עד שיעבדו או דלמא מינה גמר מה היא אסורה מיד אף משמשיה אסורין מיד מאי איריא דקא מיבעיא ליה ריתך כלי תיבעי ליה עשה רב המנונא משום טומאה ישנה קמיבעיא ליה דתנן (ז)כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין ה'נשתברו טהרו חזר ועשאן כלים (ב) ויחזרו לטומאה ישנה והכי קמיבעיא ליה כי הדרא טומאה ה"מ לטומאה דאורייתא אבל טומאה דרבנן לא או דלמא ל"ש ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן חדא מגו חדא קמיבעיא ליה טומאה דרבנן מי הדרא או לא הדרא יאת"ל לא הדרא טומאה דעבודת כוכבים משום חומרא דעבודת כוכבים מי שוויה רבנן כטומאה דאורייתא או לא ה'תיקו בעי מיניה ר' יוחנן מר' ינאי תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מהו מי מהניא להו ביטול לטהרינהו מטומאה או לא ותיבעי ליה כלים כלים לא קמיבעיא ליה כיון דאית להו טהרה במקוה לטומאה נמי בטלה כי קמיבעיא ליה אוכלין ותיבעי ליה עבודת כוכב' גופה עבודת כוכבים גופה י'לא מיבעיא ליה

מהו כלי מתכות פשוטיהן ומקבליהן טמאין נשברו טהרו. חור ועשה מהן כלים חזרו לטומאתן הישנה. ומיבעיא ליה הכי הני מילי שחזורין לטומאה ישנה בטומאה דאורייתא אבל טומאה דרבנן לא הדרא. ותיבעי ליה שאר טומאות דרבנן ואמרין חדא מגו חדא קמיבעיא ליה טומאה דרבנן דרבנן דא לא הדרא. אם תמצא לומר לא הדרא טומאת עבודת כוכבים כיון דחמיא אוקמה רבנן דאורייתא. או דלמא לא שגא. תיקו: בעא מניה ר' יוחנן מר' ינאי תקרובת עבודת כוכבים של אוכלים מהו. פי' אם יחזור ויבטלם בטלה טומאתא אי לא. ותיבעי ליה כלים. כלים לא מיבעיא ליה כיון דאית להו טהרה במקוה כי מבטיל להו בשבורה טומאה נמי בטילה. כי קא מיבעיא אוכלין. ותיבעי ליה עבודת כוכבים גופה עבודת

בד א ב מיי פ"ג מהל' סנהדרין הל' ח סגמ לאוין קלמ:

בה ג מיי פ"ו מהל' עבודת כוכבים הלכה ד סגמ לאוין מה טוש"ע י"ד ס"י קלט פעיף א: **בז ד מיי** פ"א מהל' כלים הלכה ט סגמ עשין רמו: **בו ה מיי** שם פ"ו הלכ' א ופ"א הלכ' א סגמ שס:

בח ו מיי שם פ"ב הלכה ב: **בז ז מיי** שם הלכה י: **בח ח מיי** שם הל' ט: **בא ט מיי** פ"ו מהל' שער אבות הטומאה הלכה ז:

מוסף רש"י

כל עץ. משעת דיין, דכתיב (דברים כג) כי האדם עץ השדה ומוקמנן ליה בתלמוד (סנהדרין יא.) נשברו טהרו. דלית כלי (שבת טז.)

רבינו חננאל

כתיב ואשרוף אותו באש. ר' עקיבא אומר חילוף הוברים של עובד כוכבים אסור מיד שנאמר פסילי אלהיהם תשרפון באש משעת עשיה שפסל נאסר ועליו אמרה תורה תשרפון באש: שמואל רמי כתיב פסילי אלהיהם תשרפון באש וכתיב ולקחת לך. הא כיצד פסלו לאלוה תשרפון באש. פסלו מאלוה ולקחת לך. עבודת כוכבים של ישראל אינה אסורה אלא עד שתעבד. דברי ר' עקיבא שנאמר ארוז האיש אשר יעשה פסל ומסכ' וגו' ושם בסת' עד שיעשה לה דברים שבסתר. והיא עבודתה. ומנין שטעונה גניזה שגא' ולא תטע לך אשרה ככל [עץ] אצל מזבח ה' וגו' מה מזבח טעון גניזה אף אשרה טעונה גניזה. ור' ישמעאל האי קרא מיבעי ליה לכדריש לקיש דאמר כל המעמיד דיין לישראל שאינו הגון כאילו נטע אשרה שנאמר לא תטע לך אשרה כל עץ וגו'. וסמך ליה לעיל מן הענין שופטים ושטרים תתן לך וגו'. אמר רב אשי ובמקום תלמידי חכמים כאילו נטע אצל המזבח שנאמר אצל מזבח ה' אלהיך אשד תעשה לה: בעי רב המנונא ריתך כלי לעבודת כוכבים. פירוש צף כל בכור לשם עבודת כוכבים מהו. ואמרין מאי קמיבעיא ליה כלים משמשי עבודת כוכבים גינהו. והוי לשם עבודת כוכבים דעובד כוכבים קאמר. בין לר' ישמעאל בין לר' עקיבא אין אסורין אלא משיעבד. דהא לא חלקו אלא בעבודת כוכבים עצמה. ואסיקנא לשם עבודת כוכבים דישאל ואליבא דר' ישמעאל דאמר עבודת כוכבים דישאל אסורה מיד מאי משמשי עבודת כוכבים כי עבודת כוכבים עצמה דמו. מה היא אסורה מיד אף משמשיה ואמרין אמאי בעי ריתך דהוה כבר כלי. ליבעי